

TARTU VANA-JAANI KALMISTU LINNUSTIKUST

Lemming Rootsmäe
Kroonuaia 22-1, Tartu EE-2400

Tartu Raadi kalmistu oli omal ajal tuntud kui rikkaliku linnustikuga elupaik ja teda arvati pesitsevate paaride hulga poolest olevat Eestis kindlalt esikohal (Veroman, 1967). Selle puistu kõige rikkamas osas, 3,5 ha suurusel Vana-Jaani kalmistul, loendati 1966. aastal 44 pesitsevat linnuliiki 164 haudepaariga, mis annab keskmiseks asustustiheduseks 46,5 p/ha (Põldvere, 1972). Tõsi, kahe järgneva aastaga langes see küll enam kui kaks korda (1968. aastal asustustihedus 22,9 p/ha), mille lähemad põhjused aga jäid selgitamata. Hiljem ei ole Vana-Jaani kalmistu linnustikku enam põhjalikumalt uuritud.

Allkirjutanu jälgis Tartu Vana-Jaani kalmistu linnustikku 1995. aasta 20. aprillist kuni juuni lõpuni, külastades seda sel ajavahemikul vähemalt ülepäeviti. Pesitsevateks linnupaarideks arvati need, keda kohati samas kohas vähemalt kahe nädala vältel. Tulemuseks saadi 50 haudepaari 21 liigist, mis teeb keskmiseks asustustiheduseks ainult 14,3 p/ha. Seega on Vana-Jaani kalmistu linnurikka elupaigana minetanud oma kunagise kuulsuse. Allakäigu põhjuseks on ilmselt aluspuistu hävimine seoses paljude uute hauaplatside rajamisega. Arvukuse langusele aitab kaasa muidugi ka hallvareste ja hakkide rüüste. Neid liike võis pidevalt näha tegutsemas kalmistu piirides. Probleemiks on ka hulkuvad kassid ning oravad, keda aeg-ajalt nähti siin tegutsemas.

Domineerivaks linnuliigiks kalmistul oli metsvint 9 haudepaariga.

Joonistanud UKU PAAL.

Temale järgnesid 4 haudepaariga hallrastas ja salulehelind, 3 haudepaariga punarind, vainurastas, käosulane, mustpea-põõsalind, rasvatihane ja rohevint, 2 haudepaariga must-kärpsenäpp, hakk ja ohakalind, ning ühe haudepaariga ööbik, mustrastas, väike-põõsalind, aed-põõsalind, mets-lehelind, puukoristaja, peoleo, hallvares ja karmiinleevike. Võimalike haudelindudena tulevad arvesse veel väänkael, väike-kirjurähn, lepalind, laulurastas, aed-roolind,

hall-kärbsenäpp, kuldnokk ja põldvarblane, keda kohati kalmistul vaid mõned korrad.

KIRJANDUS: VEROMAN, H. 1967. Tartu Raadi kalmistu linnustikust. - Eesti Loodus 5: 314-316. — PÕLDVERE, J. 1972. Tartu Raadi kalmistu linnustikust 1968. aastal. - Loodusuurijate Seltsi aastaraamat, 61: 189-194.

Birds of the Tartu Vana-Jaani Cemetery

The territory of the cemetery is 3.5 ha. The author of the paper counted birds there on the year 1995 from 20th of April to the end of June, visiting the territory on every other day. 50 pairs of nesting birds of 21 species were counted there, making the average density of population only 14.2 pairs per ha (on 1966 the average of 46.5 pairs per hectare was counted there). The dominating species was Chaffinch with 9 nesting pairs; the next frequent were Fieldfare and Willow Warbler, both with 4 pairs. Among the reasons for the changes in bird populations are the cutting of the underwood and ravage done by Hooded Crow and Eurasian Jackdaw.

MÄRKMEID PORRIST

Endel E d u l a
Malmi 8-24, Viljandi EE-2900

Viljandi ümbruse metsades ja metsatukkades on porr olnud kogu aeg tavaline haudelind. Enamasti on linde nähtud ka talvel toitumas. Esimesi mälestusi on porrist autoril 1940. aastate algusest. Esimene pesaleid on kirjas 1945. aasta 25. maist, mil pessa muneti esimene muna. Pesa asus kuuri seinale katteks pandud kuuse koore ja seina vahel. Kuni 1956. aastani olid vaatlused harvad ja juhuslikud. Alates 1956. aastast on linde jälgitud võimalust mööda praeguseni. 1957. aastal leiti 6 porri pesa. Aastatel 1968 kuni 1970 aga ei kohatud ühtegi lindu. Põhjused ei ole teada. 1967. aasta detsembris oli küll külmaperiood (-25°C) ja ka 1968. aasta jaanuar oli külm. Ei ole aga teada, kas need mõjutasid piirkonnast lindude kadumist. 1971. aastal olid linnud jälle kohal. Leiti kaks pesa. Pesaleidude rohked olid 1991. (9 pesa) ja 1992. aasta (8 pesa). Vahepeal oli aastaid, mil ei õnnestunud pesi leida. Praeguseni on andmeid 96 leitud pesa kohta. Andmeid ei ole mõnede kõrgel paiknenud (kuni 12 m) pesade